

Nogle faa Maaneder før Krigens Udbrud udkom der en Bog af en i London bosat tysk Forfatter, som her gav en Fremstilling af den nyere engelske Socialpolitik.*) I denne Bog staar der et Forord af ingen ringere end Englands nuværende Førsteminister Lloyd George.

I dette Forord hedder det:

„Maaske ikke for sent, men sikkert heller ikke for tidlig begynder vi nu at anvende sunde Forretnings-Grundsætninger paa vor Nations Liv og Virksomhed. Vi har været som den kortsynede Kømand, der i sin Iver efter stor øjeblikkelig Profit ødelægger sin Forretning i Stedet for at forsyne den tilstrækkelig med Kapital. Intet Forretningsforetagende, hvor stort og velrenommeret det end maatte være, kunde i Længden ledes med godt Resultat udfra en saadan Grundbetragtning. En af de vigtigste Grene af Folkets Liv, som man af Mangel paa Kapital har ladet gaa sin Undergang i Møde ikke blot hos os, men i alle Lande, er de arbejdende Klassers Sundhed og Kraft. Vi anbringer nu mere Kapital i den Gren af Folkets Bedrift — med rund Haand og tilidsfuldt, idet vi véd, at det med Tiden vil give gode Renter, ikke blot ved stigende Velfærd og Lykke hos Arbejderne, men ved voksende materielt Udbytte for hele Folket.“

Det er vel netop *det sociale Spørgsmaal*: Skal vi anbringe mere Kapital i den Del af Folkets Bedrift, som hedder de ubemidlede Klassers Sundhed og Kraft? Skal vi anbringe en større Del af Landets Jord paa de ubemidlede Klassers Hænder? De to Spørgsmaal kan samles i eet: Skal vi anbringe en større Del af Nationalformuen og Nationalindtægten paa de ubemidlede Klassers Konto?

Vi er mange, som vil svare et ubetinget Jo. Nogle af os kun paa det første og nogle maaske kun paa det andet af de to Spørgsmaal, men naar de sammenfattes i det tredje, er vi enige i at svare ja.

Men andre holder igen af økonomiske Grunde og af Hensyn til Ejendomsretten. Hvor skal Pengene komme fra? hedder det. Først Produktion, saa Fordeling! En

skarpt udtalt Modstand mod al Socialreform møder man maaske ikke. Snarere Uvilje, Utilbøjelighed til at være med, stærk Optagethed af andre Ting.

Her gælder det at tage Stilling for eller imod. Vil De bremse eller fremme den Kapitalanbringelse, Lloyd George talte om?

Man kan ikke regne sig til, hvad der her er det rigtige, saaledes som man kan regne sig til, at 2 Gange 2 er 4. *Svaret beror paa et personligt Skøn*. Det bør man gøre sig selv klart.

Saa bliver Dommen over anderledes tænkende mindre nedsettende. Det er een Side af Sagen. Men den Side, som det i denne Sammenhæng kommer an paa, er, at det personlige Skøn kræver at underbygges mest mulig.

Det kræver, at vi ikke slaar os til Taals, men søger efter den Lejlighed, hver af os har, at tilegne os en stedse dybere social Forstaaelse. Vi kan ikke vente med at tage Stilling til det sociale Spørgsmaal, indtil vi har erhvervet et omfattende Kendskab til de Kaar, hvorunder de paagældende Befolkningslag lever, og de Midler, som fra forskellig Side foreslaas bragt i Anvendelse for at forbedre disse Kaar. Men jo mere vi erhverver af saadan Indsigt, desto bedre bliver vi i Stand til at skønne rigtigt.

Ad hvilke Veje kan den bedst erhverves? Det bliver det næste, som kræver Svar.

Og jeg svarer: 1) ved Selvsyn, 2) ved Samtale og 3) ved Læsning.

1) Kun de færreste kan hellige al deres Tid til at færdes blandt Fattigfolk og hjælpe dem til Rette. Men der er mangfoldige Maader at komme i Berøring med dem paa. Studer de Familiars Liv, De kender. Og hvis Jeppe drikker, saa slaa Dem ikke til Ro med at konstatere denne Kendsgerning, men spørg, hvorfor han drikker. Hvis Konen er uordentlig og ikke forstaar fornuftig Husførelse, saa spørg, om Grunden nu ogsaa udelukkende er at søge hos hende selv. Og husk paa, at vi ikke kan stille de samme Krav til Underklassens Medlemmer, som vi kan stille til os selv. Det gælder mere om at lukke sine Øjne og sit Sind op og lære af de Forhold, man har Lejlighed til at stifte Bekendtskab med, end om at færdes saa særlig mange Steder. — Men den, der al-

drig har været i en af Bagbygningerne eller Sidehusene i Fattigkaserne i Saxogade og lignende Steder, kender i Virkeligheden ikke sit Lands Hovedstad. De præger Byens Liv lige saa vel som Bredgade og Stockholmsgade.

2) Hvis Menneskenes Børn, naar de er Gæster hos hverandre, blot vilde anvende en Brøkdel af den Tid, som medgaar til Snak om ligegyldige Ting og andre Folks gode Rygte, til Samtale om de alvorlige Spørgsmaal, som angaar os alle, og for hvis Løsning eller Ikke-Løsning vi alle har et Ansvar, saa vilde meget være naaet. Ikke at vi skal holde kedsommelige Forredrag for hinanden og tage Charmer bort fra en munter og utvungen Selskabelighed. Tværtimod — vi skal give Samværet med andre en yderligere Tiltrækning ved at tale med dem om Ting, som det er Umagen værd at skænke sin Opmærksomhed. Hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden over med. Skaf Tidens store Spørgsmaal en Plads i Deres eget og i andres Hjerter. Saa vil den indbyrdes Samtale blive Dem en stor Hjælp ogsaa til at vinde dybere social Forstaaelse. — De dannede Kredses Pjat er en af det sociale Fremskridts værste Fjender.

3) Mange Mennesker burde læse meget mere, end de gør. Men synes De for Deres Vedkommende, at De ikke kan overkomme at læse mere, end De allerede gør, prøv saa at vælge Deres Læsning med større Omhu. Og giv det sociale Spørgsmaal en lille Plads ogsaa her. Læs f. Eks. Bebel's „Kvinden og Socialismen“, der er læst Jorden over i Tusinder og atter Tusinder af Eksemplarer. Eller den engelske Forfatter H. G. Wells „Nye Verdener“, Ruskin's „Den sidste som den første“, der netop i Vinter er kommet i dansk Oversættelse. Eller hvis De vil indpaa et begrænset Spørgsmaal vedrørende danske Forhold, saa tag Steinckes „Almisser eller Rettigheder“ og klargør for Dem selv, om Forf. har Ret i sine deri hævdede Opfattelser. Og naar disse Bøger er læst, er der andre og atter andre, som venter.

Er de Krav, jeg her har opstillet, uoverkommelige?

„Det sociale Sekretariat & Bibliotek“,
Marts 1917.

Andreas Boje.

*) H. A. Walter: Die neuere englische Sozialpolitik.